

Utbildningsutskottets betänkande

1988/89: UbU18

Vissa för den grundläggande
högskoleutbildningen gemensamma frågor
och anslag

1988/89
UbU18

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1988/89: 100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under D. Högskola och forskning, rubrikerna Restaurangverksamhet i studentkårsägda lokaler och Vissa anslagsfrågor samt punkterna D 1. Universitets- och högskoleämbetet, D 2. Redovisningscentralerna vid universiteten, D 3. Datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm, D 4. Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna, D 5. Vissa tandvårdskostnader och D 6. Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m. jämte motioner.

Propositionen

1. Allmänna frågor

Regeringen har under D. Högskola och forskning, rubriken Vissa anslagsfrågor (s. 166) föreslagit att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om överföringar mellan anslag för högskolan i enlighet med vad som har förordats i propositionen.

2. Universitets- och högskoleämbetet

Regeringen har under punkt D 1 (s. 168–170) föreslagit att riksdagen till Universitets- och högskoleämbetet för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 97 835 000 kr.

3. Redovisningscentralerna vid universiteten

Regeringen har under punkt D 2 (s. 170–171) föreslagit att riksdagen till Redovisningscentralerna vid universiteten för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

4. Datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm

1988/89:UbU18

Regeringen har under punkt D 3 (s. 171) föreslagit att riksdagen till Datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

5. Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna

Regeringen har under punkt D 4 (s. 172–175) föreslagit att riksdagen till Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 1 581 348 000 kr.

Vidare har regeringen under D. Högskola och forskning, rubriken Restaurangverksamhet i studentkårsägda lokaler (s. 163–164) föreslagit att riksdagen godkänner vad som har förordats i propositionen om restaurangverksamhet i lånefinansierade studentkårsägda lokaler.

6. Vissa tandvårdskostnader

Regeringen har under punkt D 5 (s. 175–176) föreslagit att riksdagen till Vissa tandvårdskostnader för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag om 54 874 000 kr.

7. Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.

Regeringen har under punkt D 6 (s. 176–179) föreslagit att riksdagen till Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 38 356 000 kr.

Motionerna

Motion från allmänna motionstiden 1988

1987/88:Ub806 av Carl Bildt m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändringar i anslagssystemet för att främja ökad internationell utveckling.

Motioner från allmänna motionstiden 1989

1988/89:Ub334 av Sven-Olof Petersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentekonomiska specialkurser och internathushållsskolor samt behovet av meritvärdering av denna utbildning (delvis).

1988/89:Ub503 av Birger Andersson och Larz Johansson (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om en uppdelning av högskolan i Eskilstuna – Västerås i två separata högskoleenheter,

2. att riksdagen vid bifall till yrkande 1, begär att regeringen tillsätter en interimstyrelse för respektive ny högskoleenhet med uppgift att inleda uppbyggnaden av respektive högskoleenhet.

1988/89:Ub504 av Ulla Orring (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om intagning av studerande med samisk- och finskspråkig bakgrund till läkarutbildning vid Umeå universitet.

1988/89:Ub534 av Runc Johansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resursomfördelning och en utökad verksamhet och inrättandet av en högskola i Fyrstad.

1988/89:Ub555 av Sigge Godin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en snabb uppbyggnad av en industrihögskola i Västernorrland.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A421.

1988/89:Ub559 av Göthe Knutson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skyndsamt införande av särskild lämplighetsprövning vid urval till läkarutbildning.

1988/89:Ub573 av Barbro Westerholm (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att stärka den pedagogiska kompetensen hos lärare inom högskolan.

1988/89:Ub599 av Per-Ola Eriksson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att en högskola skall inrättas i Kiruna med den inriktning som i motionen anförts.

1988/89:Ub610 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskolans internationalisering,

7. att riksdagen till Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m. bil. 10 D 6 för budgetåret 1988/89 anvisar 5 milj. kr. utöver regeringens förslag.

1988/89:Ub615 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rättvis fördelning av utbildningsresurserna till Kalmar län,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ökad resurstilldelning till högskolan i Kalmar.

1988/89:Ub621 av Olof Johansson m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningsväsendets utformning och inriktning för den regionala utvecklingen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av vidareutbildning på mellannivå av ingenjörer, tekniker och ekonomer för den regionala utvecklingen,

3. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om de små högskolornas uppbyggnad, utformning och inriktning med avseende på den regionala utvecklingen,

5. att riksdagen för budgetåret 1989/90 beslutar att anvisa ett reservationsanslag om 50 000 000 kr. för breddning och utbyggnad av mindre högskolor i regionalt utsatta regioner i enlighet med vad som anförts i motionen (nytt anslag).

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A435.

1988/89:Ub626 av Hans Lindblad (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen beslutar att högskolan i Gävle–Sandviken byter namn till Gävleborgs högskola.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A437.

1988/89:Ub635 av Karl-Erik Svartberg och Britt Bohlin (båda s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen beslutar att en sammanhållen planerings- och ledningsfunktion inrättas för högskoleverksamheten i Fyrstad,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om budget- och anslagsfrågor för högskoleverksamheten i Fyrstad,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om berörda högskolors ansvar för verksamheten i Fyrstad.

1988/89:Ub648 av Lars Bäckström (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att inrätta en högskola i Fyrstadsregionen i enlighet med det förslag som avgavs av utredningen om utbyggd Högskoleutbildning delbetänkande rörande Fyrstadsregionen Ds 1988:42.

1988/89:Ub654 av Björn Ericson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förstärkning av högskoleenheterna i Eskilstuna–Västerås och Örebro.

1988/89:Ub671 av Ivar Virgin och Sten Svensson (båda m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen till riksdagen skall återkomma med ett förslag om inrättande av en träbyggnadsteknisk högskola i Sverige.

1988/89:Ub673 av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av resurser för att verka för en ökad internationalisering.

1988/89:Ub679 av Birgitta Rydle m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av hur utbildningskapaciteten i Stockholmsregionen bättre kan anpassas till regionens behov.

1988/89:Ub712 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas 1988/89: UbU18

1. att riksdagen under anslaget D6. Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m. anslår 15 milj. kr. utöver vad regeringen har föreslagit för att användas i finansieringen av ett utökat internationellt utbyte av lärare och studerande,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förändring av tillträdesreglerna till högskolan.

1988/89:Ub718 av Åsa Domeij m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen beslutar att kårobligatoriet skall avskaffas.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:K238.

1988/89:Ub719 av Anders Castberger och Elver Jonsson (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande högskola för Fyrstad.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A466.

1988/89:Ub720 av Ulla Tillander m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att medel ur anslaget D6 Till regeringens förfogande bör anvisas till studerandeutbyte inom internationella ekonomlinjen med franska universitet och högskolor.

1988/89:Ub723 av Christer Skoog och Yvonne Sandberg-Fries (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om namnet på högskolan i Blekinge.

1988/89:Ub728 av Larz Johansson m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om insatser för att höja den pedagogiska kvaliteten inom högskolan,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om breddat underlag för befintliga regionala högskolor och etablering av nya högskoleorter,

5. att riksdagen beslutar att till ett nytt anslag Regionalpolitiska satsningar inom högskolan anvisa 50 000 000 kr.,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att främja internationalisering i högskolan,

36. att riksdagen beslutar att under anslaget D28. Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m. anslår 81 700 000 kr. varav 50 milj. kr. är avsedda för uppbyggnaden av fasta forskningsresurser vid högskolor där sådana nu ej finns, och 6 775 000 kr. är avsedda för internationalisering (delvis).

1988/89:Ub730 av Karin Söder och Pär Granstedt (båda c) vari yrkas att riksdagen beslutar att de aktuella högskolorna tillförs de ytterligare medel som fordras för att upprätthålla subventioneringen av L-restaurangerna på den nivå som byggnadsstyrelsen föreslagit.

1988/89:Ub731 av Karin Söder och Pär Granstedt (båda c) vari yrkas att anslaget D24 Teknisk fakultet under utbildningsdepartementet bör för

budgetåret 1989/90 utökas med 2,9 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit. 1988/89: UbU18

1988/89: Ub739 av Stig Bertilsson och Arne Andersson i Ljung (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande inrättandet av en statlig högskola i Fyrstad.

1988/89: Ub762 av Börje Hörnlund m. fl. (c, m, fp, vpk, mp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer för Umeå universitets medverkan i den regionala utvecklingen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att anslaget Utbildning för tekniska yrken, anslagsposten Umeå universitet fr. o. m. budgetåret 1990/91 utöver kompensation för löne- och prisförändringar bör tillföras lägst 8 milj. kr. i enlighet med vad som i motionen anförts,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att anslaget Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken, anslagsposten Umeå universitet fr. o. m. budgetåret 1990/91 utöver kompensation för löne- och prisförändringar bör tillföras lägst 4 milj. kr. i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att anslaget Lokala och individuella linjer samt fristående kurser fr. o. m. budgetåret 1990/91 utöver kompensation för löne- och prisförändringar bör tillföras lägst 18 milj. kr. i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89: Ub763 av Maj-Lis Löw m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förstärkning av högskoleutbildningen i Södermanlands län.

1988/89: Ub764 av Marianne Andersson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att en högskola i Fyrstad skall inrättas senast den 1 juli 1992 i enlighet med utredningens förslag.

1988/89: Ub801 av Olof Johansson m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nya högskoleorter.

1988/89: Ub804 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till hur tillgången på tvåspråkig personal skall kunna förbättras,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om UHÄ:s arbete med att utvärdera utländska examina.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89: Sf502.

1988/89: Ub805 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motio-

nen anförts om behovet av regionalpolitiska hänsyn vid utbyggnad av universitets- och högskoleutbildning i Stockholms län. 1988/89: UbU18

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A408.

1988/89: Ub806 av Carl Bildt m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

28. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillträde och urval till högre utbildning,

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om garanti för direktövergång från gymnasieskola till högskola om 50 procent fr. o. m. höstterminen 1989,

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av språkkunskaper och litteratur på främmande språk,

34. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att underlätta internationell samverkan och kontaktverksamhet.

1988/89: Ub807 av Ingbritt Irhammar och Karl Erik Olsson (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utbildningen vid lanthushållsskolor ger meritpoäng.

1988/89: Ub813 av Roland Sundgren m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den framtida utvecklingen vid högskolan i Eskilstuna – Västerås.

1988/89: Ub814 av Pär Granstedt och Karin Söder (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en fortsatt omfördelning av högskoleutbildning till den södra länsdelen med sikte på att skapa ett "Södertörns universitet".

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A438.

1988/89: Ub818 av Ingrid Hemmingsson och Karl-Gösta Svenson (båda m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att eftergymnasiala terminskurser inom kost och konsumtion ges ett meritvärde till högre utbildning.

1988/89: Ub820 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionala högskolor, byskolor och folkhögskolor (delvis).

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A453.

1988/89: Ub821 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och regionalpolitik (avsnitt 4).

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A454.

1988/89:Ub824 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas 1988/89: UbU18

28. att riksdagen beslutar anvisa 10 milj. kr. under ett särskilt anslag D Högskola och forskning.

1988/89:Ub827 av Marianne Stålberg m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskolans i Östersund roll för utvecklingen av Norrlands inland.

1988/89:Ub831 av Rune Rydén m. fl. (m, fp, c, mp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förkunskapskrav i språk för vissa utbildningar och om tillgodoräknande av betyg i frivilligt studerat språk vid ansökan till högskoleutbildning.

1988/89:Ub834 av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

38. att riksdagen avslår förslaget att under anslaget D 6 anvisa 8,5 milj. kr. för administrativt utvecklingsarbete samt för datorsystem för den centrala antagningen,

39. att riksdagen beslutar att för internationalisering anvisa ett i förhållande till regeringens förslag fördubblat anslag av 4 milj. kr.,

40. att riksdagen beslutar att inrätta ett nytt anslag benämnt Information och stipendier för att främja samverkan med EG samt för detta ändamål anvisa 5 milj. kr.

1988/89:Ub838 av Jan Hyttring m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att ett nationellt program utarbetas för utnyttjande av eterburen radio- och TV, kabel- och satellit-TV, video och bildskivor för utbildning och folkbildning enligt de riktlinjer som anges i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr354.

Utskottet

1. Allmänna frågor

Högskolan och den regionala utvecklingen

Utskottet behandlar först fyra motioner om *högskolans betydelse för den regionala utvecklingen*.

I motion 1988/89:Ub821 (fp) yrkande 1 anfördes att närhet till högre utbildning har blivit en allt viktigare faktor för utvecklingen av näringslivet i en region. Enligt motionärerna är det relevant att beskriva högskoleorganisationen som en kedja med flera länkar. Genom de regionala hög-

skolorna ges regionen kontakt även med de forskningsresultat som de större högskolorna producerar. De regionala högskolorna kan därmed spela en viktig roll i fråga om teknik- och kunskapsspridning utanför universitetsorterna.

I motion 1988/89:Ub728 (c) yrkande 4 delvis anges att tillgång till god utbildning är en grundläggande förutsättning för att både skapa och förde-
la välfärd i vårt samhälle. Detta gäller inte minst den högre utbildningen. Det innebär att såväl de mindre som de medelstora högskolorna behöver stärkas i fråga om resurser. I yrkande 5 föreslås därför ett särskilt anslag på 50 milj. kr. att användas för regionalpolitiskt motiverade satsningar framför allt vid de mindre och medelstora högskolorna. I yrkande 1 i motion 1988/89:Ub621 (c) framhålls utbildningsväsendets betydelse för den regionala utvecklingen och i yrkande 3 hävdas att det är av stor betydelse för Sveriges infrastruktur att de regionala högskolorna stärks. De har betydelsefulla uppgifter för kompetens- och kunskapsspridning i de regioner där de verkar. I yrkande 2 i samma motion pekas på betydelsen av att vidareutbildningen av kvalificerade tekniker, ingenjörer och ekonomer ökas. Denna utbildning bör förläggas till gymnasier och regionala högskolor. Motionärerna anser slutligen i yrkande 5 att utbudet av ämnen vid flertalet av de mindre högskolorna – inte minst inom samhällsorienterade och humanistiska ämen – måste breddas och föreslår därför att de tidigare nämnda 50 milj. kr. avsätts för sådana satsningar i regionalt utsatta områden.

Slutligen framförs i motion 1988/89:Ub820 (mp), delvis, synpunkter på de regionala högskolornas betydelse för en Orts eller en regions utveckling. En satsning på de regionala högskolorna anses vara ett led i att utveckla starka regioner.

Utskottet delar uppfattningen att en hög kvalitet på utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna är en förutsättning för att de skall kunna medverka till utvecklingen i den region där de verkar. Något särskilt uttalande från riksdagen i denna fråga är enligt utskottets mening inte påkallat, varför utskottet avstyrker motionerna 1988/89:Ub621 yrkandena 1, 2 och 3, 1988/89:Ub728 yrkande 4 delvis, 1988/89:Ub820 delvis och 1988/89:Ub821 yrkande 1.

Utskottet anser inte att ett särskilt anslag om 50 milj. kr. bör anvisas för satsningar i regionalt utsatta områden. Behovet av medel till utbyggnad av de mindre och medelstora högskoleenheterna bör enligt utskottets mening vägas mot angelägna utbildningsbehov vid övriga högskoleenheter och behandlas under de skilda sektorsanslagen och anslaget till lokala och individuella linjer samt fristående kurser. Under det sistnämnda anslaget föreslås i årets budgetproposition (s. 249) särskilda förstärkningar av utbildningsutbudet vid de mindre och medelstora högskoleenheterna om sammanlagt ca 11 milj. kr. Utskottet avstyrker därmed motionerna 1988/89:Ub621 yrkande 5 och 1988/89:Ub728 yrkande 5.

I motion 1988/89:Ub762 (c.m,fp,vpk,mp) hävdas att utbyggnaden av universitetet i Umeå är en av den svenska regionalpolitikens mest grundläggande satsningar. Motionärerna anser att den högre utbildningens betydelse

se för Norrlands fortsatta utveckling är så väsentlig att statsmakterna redan nu måste fatta beslut som stärker universitetets möjligheter att fylla sina uppgifter. Motionärerna föreslår därför i yrkande 1 vissa riktlinjer för universitetets medverkan i den regionala utvecklingen, bl. a. kvalitetshöjningar inom vissa utbildningar för att göra dessa mer riksrekryterande. I yrkandena 2, 3 och 4 föreslås i konsekvens härmed *förstärkningar av vissa sektorsanslag till universitetet i Umeå budgetåret 1990/91*. Således föreslås en förstärkning av anslaget Utbildning för tekniska yrken med 8 milj. kr., varav 5 milj. kr. avser förstärkning av naturvetarlinjen utöver den nivå som UHÄ föreslagit i anslagsframställningen för 1989/90 (yrkande 2). Inom anslaget Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken föreslås en höjning med 4 milj. kr. för förstärkning av ekonomlinjen och systemvetenskapliga linjen (yrkande 3). Slutligen föreslås i yrkande 4 en förstärkning med 18 milj. kr. av anslaget Lokala och individuella linjer samt fristående kurser för förstärkning kvalitativt och volymmässigt av universitetets decentraliserade utbildning.

Utskottet erinrar om att riksdagen under nästa riksmöte kommer att få ta ställning till förslag från regeringen för de satsningar inom utbildning som bör göras under treårsperioden 1990/91 – 1992/93 (jfr prop. 1988/89: 90, bet. 1988/89:UbU9, rskr. 1988/89: 148).

Utskottet delar motionärernas uppfattning att uppbyggnaden av universitetet i Umeå har haft en mycket stor betydelse för utvecklingen i Norrland. Utskottet anser därför att universitetet i Umeå under den kommande treårsperioden bör tillföras särskilda medel för att höja kvaliteten – främst genom ökad forskningsanknytning – inom den nya matematisk-naturvetenskapliga linjen, den datavetenskapliga linjen, ekonomlinjen och den systemvetenskapliga linjen. Vidare bör förutsättningarna för att höja kvaliteten och öka volymen i den decentraliserade utbildningen förbättras. Universitetet i Umeå bör således budgetåret 1990/91 tillföras ökade resurser i storleksordningen 30 milj. kr. Med tanke på satsningens betydelse för Norrland ter det sig rimligt att finansieringen av den bedöms utifrån såväl ett utbildningspolitiskt som ett regionalpolitiskt perspektiv.

Vad utskottet anfört om förstärkningar av universitetet i Umeå budgetåret 1990/91 bör riksdagen med anledning av motion 1988/89:Ub762 yrkandena 1, 2, 3 och 4 som sin mening ge regeringen till känna.

I ett antal motioner begärs allmänna *uttalanden om förstärkningar av enskilda högskoleenheter m. m., i övrigt*. I motion 1988/89:Ub615 (c) berörs Kalmar län i yrkande 1 och högskolan i Kalmar i yrkande 5. Den framtida utvecklingen av högskolan i Eskilstuna – Västerås berörs i motionerna 1988/89:Ub813 (s) yrkande 7 och 1988/89:Ub654 (s). Den senare motionen avser även högskolan i Örebro. I motion 1988/89:Ub763 (s) behandlas högskoleutbildning i Södermanlands län. Motionerna 1988/89:Ub827 (s) yrkande 1 och 1988/89:Ub555 (fp) berör utvecklingen av högskolorna i Östersund resp. Sundsvall – Härnösand. Två motioner slutligen berör högskoleutbildning i Stockholms län. I motion 1988/89:Ub679 (m) yrkande 2 begärs en översyn av utbildningskapaciteten i Stockholmsregionen, medan ett uttalande om att regionalpolitiska

hänsyn bör tas vid fortsatta utbyggnader av högskoleutbildningar i Stockholms län begärs i motion 1988/89:Ub805 (fp) yrkande 2.

Utskottet anser inte att riksdagen skall göra något av de uttalanden som begärs och föreslår därför att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub555, 1988/89:Ub615 yrkandena 1 och 5, 1988/89:Ub654, 1988/89:Ub679 yrkande 2, 1988/89:Ub763, 1988/89:Ub805 yrkande 2, 1988/89:Ub813 yrkande 7 och 1988/89:Ub827 yrkande 1.

Nya högskoleenheter

I inledningen till avsnittet Högskola och forskning i budgetpropositionen (bil. 10 s. 159–162) erinrar föredragande statsrådet om att den ännu arbetande utredningen om utbyggd högskoleutbildning dels resulterat i genomförda förslag om inrättande av högskoleenheten i Karlskrona–Ronneby och om organisationen av högskoleutbildningen på Gotland, dels avgivit ett förslag (Ds 1988: 42) om inrättande av en högskoleenhet senast den 1 juli 1992 i Trollhättan – Uddevalla – Vänersborg – Lysekils-området (det s. k. Fyrstadsområdet).

Föredragande statsrådet anför att han inte är beredd att föreslå inrättande av ytterligare nya högskoleenheter. Statsrådet anser att den nu befintliga högskoleorganisationen i landet är tillfyllest för att sammantaget kunna tillgodose alla de skilda krav på högskoleutbildning som kan ställas. Han erinrar också om att antalet ungdomar kommer att minska den närmaste tiden och att högskolan kommer att utsättas för hårdare konkurrens från arbetsmarknaden allt efter som ungdomskullarna minskar. Den snabba utvecklingen i samhället och förväntade förändringar inom näringslivet i olika delar av landet kommer att ställa stora krav på flexibilitet inom högskolan. En fast och därtill begränsad högskoleorganisation på en viss ort kan riskera att medföra att utbudet av högskoleutbildning där blir mindre flexibelt. En liten högskoleorganisation kan enligt statsrådets mening också komma att tvingas till kompromisser i en förändringssituation som inte är försvarbara ur kvalitetssynpunkt.

Med utgångspunkt i dessa principiella resonemang förordas inte att någon ny högskoleenhet skall inrättas i det s. k. Fyrstadsområdet. I stället bör allmänna utbildningslinjer, utöver dem som nu är lokaliserade dit av olika högskoleenheter, i fortsättningen kunna lokaliseras till området av riksdag och regering. Riksdagen bör också besluta om vilka minimiresurser för fristående kurser som skall avsättas för området. UHÄ föreslås därvid få överta regionstyrelsens tidigare roll att fördela dessa medel till anordnande universitet eller högskola. Ett särskilt ansvar för det s. k. Fyrstadsområdet bör enligt statsrådet läggas på de olika högskoleenheter som förutsätts medverka. Den särskilda kommunala högskolekommittén i området och dess kansli bör svara för redovisningen av utbildningsbehovet till UHÄ och även lämna förslag till UHÄ hur beloppet för fristående kurser skall fördelas.

I ett stort antal motioner tas frågan upp om inrättande av ytterligare högskoleenheter på skilda orter i landet.

I motion 1988/89:Ub801 (c) yrkande 10 hemställs om ett uttalande från riksdagen om nya högskoleorter. I motionen räknas följande orter m. m. upp, nämligen det s. k. Fyrstadsområdet, Kiruna, Skellefteå, Södertörn, Eskilstuna samt Västerås, de två sistnämnda genom delning av den befintliga högskoleenheten i Eskilstuna–Västerås. Även i motion 1988/89:Ub728 (c) yrkande 4 delvis hemställs om ett motsvarande riksdagsuttalande om möjligheten att etablera högskoleenheter på nya orter, dock utan angivande av ortsnamn. I motion 1988/89:Ub814 (c) yrkande 2 hemställs om fortsatt omfördelning av högskoleutbildning till den södra delen av Stockholms län med sikte på att skapa ett "Södertörns universitet". Delning av högskolan i Eskilstuna–Västerås begärs även i motion 1988/89:Ub503 (c). En interimsstyrelse för resp. högskoleenhet bör inrättas med uppgift att leda uppbyggnaden av de två nya enheterna. I motion 1988/89:Ub599 (c) begärs att riksdagen skall besluta om en högskoleenhet i Kiruna. Slutligen föreslås i motion 1988/89:Ub671 (m) att riksdagen skall begära ett förslag om en träbyggnadsteknisk högskola någonstans i landet.

Högskoleutbildningen i det s. k. Fyrstadsområdet tas upp i sex motioner. En ny högskoleenhet i stort i enlighet med utredningens förslag yrkas i motionerna 1988/89:Ub534 (s), 1988/89:Ub648 (vpk), 1988/89:Ub719 (fp), 1988/89:Ub739 (m) och 1988/89:Ub764 (c). I motion 1988/89:Ub635 (s) yrkas att en sammanhållen planerings- och ledningsfunktion skall inrättas i området (yrkande 1) och att denna (eller eventuellt länsstyrelsen) skall disponera medlen till lokala linjer och fristående kurser (yrkande 2). Vidare begärs att riksdagen skall göra ett uttalande om att det vilar ett stort ansvar på de närliggande högskoleenheterna att främja högskoleutbildningen i området (yrkande 3).

Utskottet har vid sina överväganden funnit att när den nya ingenjörsutbildningen införs (prop. 1988/89:90) kommer den totala högskoleutbildningen inom det s. k. Fyrstadsområdet att ha fått en sådan omfattning och varaktighet att inrättandet av en högskoleenhet är motiverad. Därigenom kan det splittrade ansvaret för utbildningen samlas och verksamheten få en fastare organisation. Utskottet föreslår att riksdagen, med anledning av motionerna 1988/89:Ub534, 1988/89:Ub635 yrkandena 1, 2 och 3, 1988/89:Ub648, 1988/89:Ub719, 1988/89:Ub739, 1988/89:Ub764 och 1988/89:Ub801 yrkande 10 delvis, beslutar att en ny högskoleenhet skall inrättas den 1 juli 1990. Den bör få namnet *högskolan i Trollhättan–Uddevalla*. Regeringen bör tillsätta en interimsstyrelse så snart som möjligt. Den bör ha en sammansättning som nära stämmer överens med bestämmelserna i högskolelagen om högskolestyrelsens sammansättning. Medel för utbildningen i området under 1989/90 har av regeringen beräknats under sektorsanslag och anslaget Lokala och individuella linjer samt fristående kurser. Dessa anslag behandlas av utskottet i andra betänkan- den. Regeringens förslag om vilka som skall disponera dessa medel under budgetåret 1989/90 bör enligt utskottets mening äga tillämpning under det budgetåret. Regeringen får återkomma till riksdagen med begäran om medel på tilläggsbudget för kostnader som kan uppstå i samband med interimsstyrelsens verksamhet och förberedelserna inför inrättandet av högskoleenheten. Förslag om medelsanvisning till den nya högskolan för

det följande budgetåret får i vanlig ordning läggas fram i 1990 års budgetproposition. Utskottet förutsätter att den nya högskolan även fortsättningsvis kan påräkna viss kommunal medverkan i vad gäller utnyttjande av befintliga undervisningslokaler, utrustning m. m.

Utskottet vill i sammanhanget stryka under att de högskoleenheter som redan finns och den som nu föreslås bli inrättad alla ingår i ett nätverk av riksrekryterande universitet, fackhögskolor samt medelstora och mindre högskolor, som skall samverka och komplettera varandra. De har alla ett ansvar för högskoleutbildningens kvalitet i hela landet, och deras ansvar får inte vara begränsat till att tillgodose behovet av högskoleutbildning enbart i det eller de län där de är belägna. Ett revirtänkande utifrån länsbegreppet är främmande för det svenska högskolesystemet. Med hänsyn till att de begränsade resurserna för högskoleutbildning i landet inte kan splittras på alltför många högskoleenheter utan att utbildningskvaliteten kan komma att äventyras anser utskottet att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna att *ytterligare högskoleenheter* av den karaktär, som den nu föreslagna nya högskoleenheten har, inte skall inrättas. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Ub503, 1988/89:Ub599, 1988/89:Ub671, 1988/89:Ub728 yrkande 4 delvis, 1988/89:Ub801 yrkande 10 delvis och 1988/89:Ub814 yrkande 2.

I motionerna 1988/89:Ub626 (fp) yrkande 1 och 1988/89:Ub723 (s) hemställs om *ändringar av två högskolors namn* i syfte att ge dem namn som anknyter till de län där högskolorna är belägna.

Med hänvisning till att samtliga högskoleenheter i landet skall vara riksrekryterande och inte enbart ansvara för att tillgodose behovet av högskoleutbildning i ett visst län förelår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub626 yrkande 1 och 1988/89:Ub723.

Tillträde till högskolan m. m.

Ett antal motioner för fram förslag till *förändringar av de tillträdesregler till högskolan* som riksdagen beslutade om under föregående riksmöte (prop. 1987/88: 109, UbU 1987/88: 32, rskr. 1987/88: 330).

I motion 1988/89:Ub712 (fp) begärs i yrkande 13 att de beslutade tillträdesreglerna ändras så att betygen från gymnasieskolan skall kunna förbättras genom kompletteringsstudier; att den allmänna behörigheten skall skärpas till genomgången treårig gymnasielinje, att minst hälften av platserna skall garanteras dem som söker med högst tre år gamla gymnasiebetyg och slutligen att försöksverksamhet med viktade betyg för dem som söker till längre tekniska utbildningar skall inledas.

Enligt motion 1988/89:Ub806 (m) yrkande 28 bör för tillträde till längre högskoleutbildning krävas treårig studieförberedande gymnasielinje och för allmän behörighet skärpta krav när det gäller svenska och engelska. Vidare krävs i motionen att den s. k. självprövningsrätten avskaffas och att urval huvudsakligen skall ske på grundval av betyg. Prövning av sökande med utländsk förutbildning bör göras i särskild ordning. Likaså bör en individuell prövning göras av sökande med särskild bakgrund. Meritvär-

dering av arbetslivserfarenhet eller proportionell kvotering mellan sökande från olika urvalsgrupper skall inte förekomma. Motionärerna anser att betygskomplettering för att förbättra betyg samt viktade betyg bör tillåtas liksom att nödvändig yrkeslivserfarenhet för olika utbildningar skall anges i de särskilda förkunskapskraven. I yrkande 29 i samma motion önskas ett uttalande om garanti för direktövergång från gymnasieskola till högskola om 50% fr. o. m. höstterminen 1989. I yrkande 32 önskas ett uttalande om behovet av språkkunskaper och litteratur på främmande språk inom högskoleutbildningar. Förkunskapskrav i språk för vissa utbildningar och tillgodoräknande av betyg i frivilligt studerat språk behandlas i motion 1988/89:Ub831 (m) yrkande 2.

Två motioner berör antagning till läkarutbildning. Motion 1988/89:Ub504 (fp) gäller antagning av studerande med samisk- och finskspråkig bakgrund till läkarutbildningen vid universitetet i Umeå, medan motion 1988/89:Ub559 (m) gäller ett skyndsamt införande av en särskild lämplighetsprövning vid urval till läkarutbildning.

Slutligen berörs frågor om meritvärdering av specialkurserna inom kost och konsumtion vid lanthushållsskolorna i tre motioner, nämligen i motionerna 1988/89:Ub334 (c) delvis, 1988/89:Ub807 (c) yrkande 1 och 1988/89:Ub818 (m) yrkande 1.

Samtliga de frågor som aktualiserats i dessa motioner har utskottet behandlat ingående i sitt betänkande UbU 1987/88: 32 om urval m. m. till högskolan. Utskottet anser inte att det finns anledning att nu ändra dessa regler eller göra uttalanden i dessa frågor, varför utskottet avstyrker motionerna. Riksdagen bör således avslå motionerna 1988/89:Ub334 delvis, 1988/89:Ub504, 1988/89:Ub559, 1988/89:Ub712 yrkande 13, 1988/89:Ub806 yrkandena 28, 29 och 32, 1988/89:Ub807 yrkande 1, 1988/89:Ub818 yrkande 1 och 1988/89:Ub331 yrkande 2.

I motion 1988/89:Ub804 (fp) yrkande 1 begärs förslag från regeringen hur *tillgången på tvåspråkig personal* skall kunna förbättras, främst inom vården och äldreomsorgen.

Regeringen uppdrog redan år 1933 åt universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) att utreda frågor om ökad tillgång inom vissa samhällsområden på tvåspråkig personal med högskoleutbildning. Uppdraget avsåg tre delområden, nämligen

- varianter av utbildningslinjer för personal som är tvåspråkig – i första hand för yrkesverksamhet inom socialtjänsten, mödra- och barnhälsovården, långtidssjukvården samt den psykiatriska vården,
- antagning med förtur för sökande som är tvåspråkiga och
- fortbildning av yrkesverksamma, varvid ansvaret för arbetsgivare resp. högskolemyndigheter borde behandlas.

UHÄ har i en rapport, daterad den 10 januari 1989, redovisat sina överväganden med anledning av regeringsuppdraget. En särskild skrivelse om preparandutbildning i svenska aviseras också.

Utskottet utgår från att regeringen efter sedvanlig beredning av de olika frågorna kommer att vidta erforderliga åtgärder. Något särskilt uttalande från riksdagens sida behövs inte, varför motion 1988/89:Ub804 yrkande 1 avstyrks.

Regeringen begär liksom tidigare år riksdagens bemyndigande att få göra *överföringar mellan anslag för högskolan*.

Utskottet tillstyrker att regeringen får det begärda bemyndigandet för budgetåret 1989/90.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om vad utskottet anförde under föregående riksmöte beträffande *en öppen redovisning av pris- och löneomräkningen* för högskolans samtliga anslagsposter (UbU 1987/88: 20 s. 8–9, rskr. 1987/88: 205).

Åtgärder för att höja den *pedagogiska kvaliteten*, bl. a. den pedagogiska kompetensen hos högskolelärarna, bör enligt motionerna 1988/89:Ub573 (fp) och 1988/89:Ub728 (c) yrkande 1 vidtas.

I motion 1988/89:Ub838 (c) begärs en parlamentarisk utredning för utarbetandet av ett nationellt program om hur olika media skall utnyttjas inom utbildningsväsendet m. m.

Utskottet erinrar om att föredragande statsrådet under budgetpropositionens avsnitt *Kvaliteten i den högre utbildningen* aviserat att en högskolepedagogisk utredning skall tillsättas. Detta har sedermera skett den 16 februari 1989, då regeringen beslutat att tillkalla en kommitté för ändamålet (dir. 1989: 7). Kommittén skall i sitt arbete bl. a. beskriva hur lärarstödet till de studerande faktiskt ges inom högskoleutbildningar av olika slag. Vidare skall den klargöra innebörden och hållbarheten hos den kritik beträffande undervisningen som framförts under senare tid samt lämna förslag till förbättringar. Därvid bör bl. a. övervägas ansvar, former och organisation för en eventuell pedagogisk utbildning av högskolelärare. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Ub573 och 1988/89:Ub728 yrkande 1. Utskottet vill i detta sammanhang och med anledning av motion 1988/89:Ub838 framhålla det ansvar de skilda högskoleenheterna – och inom skolväsendet och vuxenutbildningen de skilda skolorna och utbildningsanordnarna – själva har att utveckla användningen av olika tekniska hjälpmedel för undervisningen, såväl gamla beprövade metoder som nya media. Sådant utvecklingsarbete sker också på många högskoleenheter – även i samarbete med andra användare m. fl. – inom de finansiella ramar som står till deras förfogande. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub838.

I motion 1988/89:Ub718 (mp) begärs att riksdagen skall besluta avskaffa *kårobligatoriet*.

Riksdagen beslöt på utskottets hemställan, så sent som under hösten 1988 (bet. 1988/89:UbU5 s. 12–15, rskr. 1988/89: 41), att hos regeringen begära en utredning av konsekvenserna av ett eventuellt avskaffande av kårobligatoriet m. m. Regeringen beslutade den 23 februari 1989 att tillkalla en särskild utredare (dir. 1989: 8). Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub718.

I motion 1988/89:Ub804 (fp) yrkande 2 hävdas att *UHÄ:s arbete med att värdera utländska examina* måste omprövas eller förnyas, då ärendebalansen fortfarande är stor och väntetiderna långa trots resursförstärkningar.

Utskottet redovisade vid föregående riksmöte (UbU 1987/88:21 s. 2, rskr. 1987/88:206) arbetssituationen för den särskilda ekvivaleringsgruppen vid UHÄ. Enligt vad utskottet nu inhämtat beträffande år 1988 har ärendetillströmningen minskat något till totalt 1 100 fullständiga ärenden, medan ärendebalansen är ca 700, dvs. i stort sett oförändrad. Med gruppens nuvarande bemanning, nio handläggare, bedöms kapaciteten för år 1989 vara något högre än under år 1988. Därmed skulle det vara möjligt att något minska den ingående ärendebalansen.

Utskottet anser, liksom föregående år, att UHÄ:s verksamhet att värdera utländsk högre utbildning är viktig och noga bör följas. Huruvida någon ytterligare förstärkning behövs för att möjliggöra att ärendebalansen arbetas av snabbare ankommer det på UHÄ att bedöma inom ramen för sina totala resurser. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub804 yrkande 2.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att till *Universitets- och högskoleämbetet* för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag av 97 835 000 kr.

3. Redovisningscentralerna vid universiteten

I budgetpropositionen redovisas (bil. 10 s. 165) att organisationen för redovisningscentralerna föreslås förändras fr.o.m. den 1 juli 1989. Förändringen innebär att redovisningscentralerna vid universiteten upphör fr.o.m. denna tidpunkt. Med hänsyn till att vissa inkomster och utgifter kan uppkomma även efter den 1 juli 1989 anser regeringen att anslaget bör finnas uppfört i statsbudgeten även för budgetåret 1989/90.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att till *Redovisningscentralerna vid universiteten* för budgetåret 1989/90 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

4. Datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm

I propositionen om datapolitik för statsförvaltningen (prop. 1987/88:95 bil. 2) redovisades att datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm, QZ, den 1 juli 1988 skulle ombildas till aktiebolag under statliga DAFA Data AB. Riksdagen bemyndigade (UbU 1987/88:36, rskr. 1987/88:294) regeringen att godkänna ett avtal i huvudsaklig överensstämmelse med det avtal som träffades den 29 februari 1988 mellan svenska staten samt DAFA Data AB och datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm. I anslutning härtill gav riksdagen som sin mening regeringen till känna att om det nya bolaget under garantiperioden

inte kunde erbjuda de dåvarande huvudmännen en godtagbar service och deras efterfrågan på bolagets tjänster därför minskade, skulle de få skälig *kompensation för sina garantiåtaganden* vid anslagsberäkningen för ifrågasvarande budgetår.

Regeringen godkände avtalet den 30 juni 1988. I samband med godkännandet ändrades betalningsansvaret för det garantiåtagande som ålåg de samverkande myndigheterna – universitetet i Stockholm, tekniska högskolan i Stockholm, Karolinska institutet och försvarets forskningsanstalt (FOA) – så att en större andel skulle åvila de tre högskoleenheterna. För högskoleenheternas del höjdes garantiåtagandet med 2,9 milj. kr. till totalt ca 67,4 milj. kr., fördelade på tre budgetår.

Enligt motion 1988/89:Ub731 (c) har högskoleenheterna vid analys av konsekvenserna av garantiåtagandena funnit att dessa är för stora i förhållande till enheternas möjlighet att utnyttja det nya bolagets – QZ universitetsdata AB – tjänster. Enligt motionärerna kan skillnaden mellan garantiåtagandena och det verkliga utnyttjandet bedömas till ca 4 milj. kr. budgetåret 1988/89 och 6–7 milj. kr. för vart och ett av de följande budgetåren. Sedan högskoleenheterna och QZ under hösten 1988 tillsammans ingående hade studerat möjligheterna att minska dessa skillnader, ingav högskoleenheterna med hänvisning till riksdagens uttalande en framställning till regeringen om ett utökat anslag om sammanlagt 2,9 milj. kr. för budgetåren 1988/89 och 1989/90. Regeringen har i budgetpropositionen inte beräknat någon ökning av anslagen med anledning av högskoleenheternas skrivelse. Motionärerna begär därför att anslaget D 24. Teknisk fakultet tillförs 2,9 milj. kr., varav 1,1 milj. kr. avser universitetet i Stockholm, 1 milj. kr. avser tekniska högskolan i Stockholm och 0,8 milj. kr. avser Karolinska institutet.

Utskottet anser inte att det redan nu är möjligt att avgöra i vilken utsträckning det är rimligt att de tre högskoleenheterna utnyttjar det nya bolagets tjänster. Utskottet utgår dock från att regeringen noga prövar eventuella framtida framställningar från de tre högskoleenheterna mot bakgrund av riksdagens tidigare uttalande. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub731.

Regeringen föreslår att *anslaget Datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm* bör finnas uppfört i statsbudgeten även budgetåret 1989/90, och att de samverkande myndigheterna bör få belasta anslaget med kostnader för mervärdesskatt för tjänster som betalas till dotterbolaget till DAFA Data AB, QZ universitetsdata AB. Regeringen föreslår att riksdagen för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

5. Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna

I budgetpropositionen (bil. 10 s. 163–164) redovisas i inledningen till avsnittet Högskola och forskning regeringens överväganden beträffande *subventionering av restaurangverksamhet i lånefinansierade studentkårsägdalokaler*. De aktuella restaurangerna är tekniska högskolans studentkårs

kårhus i Stockholm, Sparta i Lund, filosofiska fakulteternas studentförenings kårhus i Göteborg och Chalmers studentkårs kårhus. Ett förslag till riktlinjer för driftavtal m. m. för sådan restaurangverksamhet från byggnadsstyrelsen, daterat den 25 april 1988 och kompletterat den 24 maj 1988, innebar att det nuvarande subventioneringssystemet skulle ersättas med ett system som i huvudsak är detsamma som gäller för motsvarande statsägda restauranglokaler, dvs. subventioneringskostnaderna skulle belasta lokalkostnadsanslaget.

Föredragande statsrådet anser emellertid att restaurangverksamheten vid de aktuella fyra högskoleenheterna bör ses som en del av verksamheten vid resp. högskoleenhet. Om studentkåreerna önskar fortsatt subventionering bör framställning därom göras till högskoleenheten som då bör vara skyldig att ingå ett driftavtal. Detta driftavtal skall avse en lokalsubvention som motsvarar kostnader för värme, vatten, el, städning av serveringslokaler och sophämtning samt, efter prövning i varje enskilt fall, för löpande underhåll, utbyte och komplettering av köksmaskiner m. m. samt för ersättningsanskaffning av inredning och utrustning. Subventionen skall belasta högskoleenhetens sektors- och fakultetsanslag eller andra medel som står till enhetens förfogande. Under två av sektorsanslagen (D 7 och D 8) har sammanlagt (518 000 kr. + 292 000 kr. =) 663 000 beräknats för budgetåret 1989/90, medan anslaget till lokalkostnader reducerats.

I motion 1988/89:Ub730 (c) påpekas att regeringens förslag innebär att respektive högskola får betala subventioneringen från sina anslag för forskning och utbildning utan att dessa anslag – annat än synnerligen marginellt – tillförs motsvarande medel från lokalkostnadsanslaget. För att illustrera detta anges i motioner att tekniska högskolan i Stockholm (KTH) tillförts ca 250 000 kr., medan de verkliga kostnaderna kommer att uppgå till ca 3 milj. kr. årligen under de närmaste åren. Motionärerna anser det inte rimligt att studenterna vid KTH, universiteten i Lund och Göteborg samt Chalmers tekniska högskola får betala subventioneringen av maten med sämre undervisning, vilket dessutom strider mot principen att samma villkor skall gälla för studenternas måltidssubventionering oavsett högskola. I motionen begärs därför att de aktuella högskoleenheterna tillförs de ytterligare medel som fordras för att upprätthålla subventioneringen av låncfinansierade studentkårsägda restauranglokaler på den nivå som byggnadsstyrelsen föreslagit.

Utskottet vill till att börja med påpeka att de förstärkningar av sektorsanslagen som regeringen föreslagit för de tre övriga berörda högskoleenheterna bättre motsvarar de subventioner som hitintills utgått till resp. studentkår än de belopp som i motionen nämns för KTH:s del. Om man tar i beaktande att städning av serveringslokalerna och sophämtning alltid belastat sektors- och fakultetsanslag vid högskoleenheter med statligt ägda restauranglokaler framstår de tillförda beloppen som förhållandevis rimliga för dessa tre högskoleenheter.

Då inga driftavtal ännu slutits mellan de berörda högskoleenheterna och studentkåreerna är det emellertid svårt att avgöra huruvida verksamheten kommer att drabbas av kostnaderna för måltidssubventioner. Utskottet utgår från att sådana oönskade effekter av det förordade subventionerings-

systemet i så fall kommer att redovisas i kommande anslagsframställningar. Motion 1988/89:Ub730 avstyrks. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen förordat om restaurangverksamhet i lånefinansierade studentkårsägda lokaler.

Med anledning av riksdagens tidigare uttalanden om behovet av en redovisning av orsakerna till lokalkostnadsökningar (UbU 1984/85: 35 s. 3, rskr. 1984/85: 379 och UbU 1987/88: 21 s. 4, rskr. 1987/88: 206) anges i propositionen orsakerna till varför byggnadsstyrelsen inte heller detta år har kunnat redovisa lokalkostnaderna på det sätt riksdagen har begärt. Föredragande statsrådet anmäler dock att han erfarit att en sådan redovisning kommer att vara möjlig att göra fr.o.m. den anslagsframställning som UHÄ lämnar år 1989. Utskottet utgår från att så kommer att ske.

Regeringen har slutligen föreslagit att riksdagen till *Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna* anvisar ett förslagsanslag av 1 581 348 000 kr. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

6. Vissa tandvårdskostnader

Regeringen har föreslagit att riksdagen till *Vissa tandvårdskostnader* anvisar ett reservationsanslag av 54 874 000 kr. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

7. Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.

Detta anslag avser verksamhet inom högskoleområdet för vilken medel inte ställs till förfogande under annat anslag. Det avser bl.a. kostnader för internationalisering av högskoleutbildningen. Dessa medel anvisas huvudsakligen under en anslagspost som står till UHÄ:s disposition, men vissa medel för högskolans internationalisering har också beräknats under den anslagspost som står till regeringens disposition. Budgetåret 1988/89 disponerar UHÄ 4 465 000 kr. för olika internationaliseringsåtgärder.

I propositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 1989/90 skall anvisa sammanlagt 38 356 000 kr. under reservationsanslaget. Det föreslagna beloppet inkluderar vissa medel som överförts från andra anslag, såsom 4 478 000 kr. för administrativt utvecklingsarbete inom högskolan (från D 1. Universitets- och högskoleämbetet) samt 221 000 kr. för nordiska kurser i språk och litteratur och 185 000 kr. för högskolesamarbetet över Kvarken (från H 5. Bilateralt nordiskt kultursamarbetet). Vidare föreslås vissa engångsmedel, såsom 7 milj. kr. för information och systemkostnader för datasystem för central antagning och 1,5 milj. kr. för lokalt ADB-baserat studiedokumentationssystem (LADOK). Slutligen har under den anslagspost som står till regeringens disposition beräknats dels ytterligare medel för högskolans internationalisering, t.ex. viss utlandsutbildning, dels medel för den högskolepedagogiska utredning som nyligen tillsatts (dir. 1989: 7). Den föreslagna ökningen av anslaget uppgår till totalt 20 214 000 kr.

Av budgetpropositionen (bil. 10 s. 178) framgår att statsrådet förutsätter att universitet och högskolor beaktar behovet av internationalisering inom sina medelsramar.

En rad motioner pekar på vikten av att högskolan internationaliseras. Allmänna synpunkter redovisas i motionerna 1988/89:Ub673 (m) yrkande 2, 1988/89:Ub728 (c) yrkande 6 och 1988/89:Ub610 (vpk) yrkande 6. I motionerna 1987/88:Ub806 (m) yrkande 31 och 1988/89:Ub806 (m) yrkande 34 anförs synpunkter beträffande anslagssystemets utformning. Detta bör enligt motionärerna utformas så att det stimulerar internationell samverkan och kontaktverksamhet. Förslag om ökade anslag till olika internationaliseringsåtgärder förs också fram i en rad motioner. I motion 1988/89:Ub834 (m) begärs i yrkande 39 en ökning med 2 milj. kr. för ett ökat kursutbud på engelska och i yrkande 40 ytterligare 5 milj. kr. för information och stipendier för att främja samverkan med EG. Däremot begärs i yrkande 38 avslag när det gäller engångsbeloppen om sammanlagt 8,5 milj. kr. till det centrala antagningssystemet och till LADOK. I avvaktan på att Sverige får möjlighet att delta i EG:s utbildningsutbyte föreslås i motion 1988/89:Ub712 (fp) yrkande 1 att ytterligare 15 milj. kr. ställs till UHÄ:s disposition för att finansiera ett internationellt utbyte av studenter och lärare. I motion 1988/89:Ub728 (c) yrkande 36 delvis begärs ytterligare 1 milj. kr. för internationella forskarkontakter. I motion 1988/89:Ub610 (vpk) yrkande 7 föreslås att 5 milj. kr. anvisas för ökat studerandeutbyte. Slutligen föreslås i motion 1988/89:Ub824 (mp) yrkande 28 att 10 milj. kr. anvisas till högskola och forskning utan närmare specifikation.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att särskilda resurser anslås till ökad utbytesverksamhet med länder såväl inom som utanför EG. Utskottet föreslår således att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub610 yrkande 7 och med anledning av motionerna 1987/88:Ub806 yrkande 31, 1988/89:Ub610 yrkande 6, 1988/89:Ub673 yrkande 2, 1988/89:Ub712 yrkande 1, 1988/89:Ub728 yrkandena 6 och 36 delvis, 1988/89:Ub806 yrkande 34, 1988/89:Ub824 yrkande 28 och 1988/89:Ub834 yrkande 39 till ifrågavarande anslag anvisar 5 milj. kr. utöver förslaget i propositionen. Detta belopp skall tillföras anslagsposten Till universitets- och högskoleämbetets disposition för att möjliggöra ett ökat studerandeutbyte.

Utskottet anser däremot inte att det behövs någon särskild anslagspost för information om och stipendier inom EG, varför motion 1988/89:Ub834 yrkande 40 avstyrks.

Utskottet avstyrker också yrkande 38 i motion 1988/89:Ub834, då de engångsbelopp som föreslås i propositionen är en konsekvens av tidigare riksdagsbeslut om nya tillträdesregler till högskolan och studiedokumentationssystemet LADOK.

Med hänvisning till vad utskottet här anfört föreslås att riksdagen för budgetåret 1989/90 till *Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.* anvisar ett reservationsanslag av (38 356 000 kr. + 5 000 000 kr. =) 43 356 000 kr.

I motion 1988/89:Ub720 (c) begärs ett uttalande om att medel ur anslaget skall anvisas till studerandeutbyte med franska universitet och högskolor när det gäller *internationella ekonomlinjen*. 1988/89: UbU18

De medel som enligt utskottets mening bör anvisas för att möjliggöra ett utökat studerandeutbyte fördelas av UHÄ efter ansökan från resp. högskoleenhet. Det är således inte riksdagens sak att avgöra vilka utbildningar som skall erhålla medel från detta anslag, varför motion 1988/89:Ub720 avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande högskolans betydelse för den regionala utvecklingen m. m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub621 yrkandena 1, 2, 3 och 5, 1988/89:Ub728 yrkandena 4 delvis och 5, 1988/89:Ub820 delvis och 1988/89:Ub821 yrkande 1,

2. *beträffande förstärkningar av universitetet i Umeå budgetåret 1990/91*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Ub762 yrkandena 1, 2, 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. *beträffande uttalanden om förstärkningar av enskilda högskoleenheter m. m. i övrigt*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub555, 1988/89:Ub615 yrkandena 1 och 5, 1988/89:Ub654, 1988/89:Ub679 yrkande 2, 1988/89:Ub763, 1988/89:Ub805 yrkande 2, 1988/89:Ub813 yrkande 7 och 1988/89:Ub827 yrkande 1,

4. *beträffande inrättande av en ny högskoleenhet, högskolan i Trollhättan—Uddevalla*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Ub534, 1988/89:Ub635 yrkandena 1, 2 och 3, 1988/89:Ub648, 1988/89:Ub719, 1988/89:Ub739, 1988/89:Ub764 och 1988/89:Ub801 yrkande 10 delvis *dels* beslutar att inrätta en ny högskoleenhet, högskolan i Trollhättan—Uddevalla, den 1 juli 1990, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om interimstyrelse m. m.,

5. *beträffande inrättande av ytterligare högskoleenheter av viss karaktär*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub503, 1988/89:Ub599, 1988/89:Ub671, 1988/89:Ub728 yrkande 4 delvis, 1988/89:Ub801 yrkande 10 delvis och 1988/89:Ub814 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. *beträffande vissa högskoleenheters namn*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub626 yrkande 1 och 1988/89:Ub723,

7. *beträffande förändringar av tillträdesreglerna till högskolan*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub334 delvis, 1988/

- 89:Ub504, 1988/89:Ub559, 1988/89:Ub712 yrkande 13, 1988/89: Ub806 yrkandena 28, 29 och 32, 1988/89:Ub807 yrkande 1, 1988/89:Ub818 yrkande 1 och 1988/89:Ub831 yrkande 2,
8. beträffande *tillgången på tvåspråkig personal*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub804 yrkande 1,
9. beträffande *överföringar mellan anslag för högskolan*
att riksdagen bemyndigar regeringen att göra överföringar i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89: 100,
10. beträffande *pedagogisk kvalitet inom högskolan m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub573, 1988/89:Ub728 yrkande 1 och 1988/89:Ub838,
11. beträffande *kårobligatoriet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub718,
12. beträffande *UHÄ:s arbete med värdering av utländska examina*
na
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub804 yrkande 2,
13. beträffande *anslaget Universitets- och högskoleämbetet*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 100 till *Universitets- och högskoleämbetet* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 97 835 000 kr.,
14. beträffande *anslaget Redovisningscentralerna vid universiteten*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 100 till *Redovisningscentralerna vid universiteten* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
15. beträffande *kompensation för garantiåtaganden för avveckling av datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub731,
16. beträffande *anslaget Datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 100 till *Datorcentralen för högre utbildning om forskning i Stockholm* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
17. beträffande *subventionering av restaurangverksamhet i lånefinansierade studentkårsägda lokaler*
att riksdagen med avslag på motion 1988/89:Ub730 godkänner vad som förordats i proposition 1988/89: 100,
18. beträffande *anslaget Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 100 till *Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag av 1 581 348 000 kr.,
19. beträffande *anslaget Vissa tandvårdskostnader*
att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 100 till *Vissa tandvårdskostnader* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 54 874 000 kr.,
20. beträffande *anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub610 yrkande 7, med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1987/88:Ub806 yrkande 31, 1988/89:Ub610 yrkande 6, 1988/89:Ub673 yrkande 2, 1988/89:Ub712 yrkande 1, 1988/89:Ub728 yrkandena 6 och 36 delvis, 1988/89:Ub806 yrkande 34, 1988/89:Ub824 yrkande 28 och 1988/89:Ub834 yrkande 39 samt med avslag på motion 1988/89:Ub834 yrkandena 38 och 40 till *Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 43 356 000 kr.,

21. beträffande *internationella ekonomlinjen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub720.

Stockholm den 6 april 1989

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp), Eva Goës (mp), Ewa Hedkvist Petersen (s), Ulf Melin (m), Marianne Jönsson (c) och Ylva Johansson (vpk).

Reservationer

1. Högskolans betydelse för den regionala utvecklingen m. m. (mom. 1)

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "1988/89:Ub821 yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i överensstämmelse med de synpunkter som framförs i motion 1988/89:Ub821, att närhet till högre utbildning har blivit en allt viktigare faktor vid utvecklingen av en region. Det är därför viktigt att de mindre och medelstora högskolorna kan få spela sin viktiga roll i den teknik- och kunskapspridning, som är en avgörande förutsättning för att företag skall kunna etablera sig utanför universitetsorterna. Dessa högskoleenheter fungerar nämligen som kunskapscentra, där företag och myndigheter får tillgång till tillämpad forskning, utvecklingsarbete, utredningsverksamhet och utbildning.

Vad utskottet anfört om de mindre och medelstora högskolornas betydelse för den regionala utvecklingen bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub821 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1988/89:Ub621 yrkandena 1, 2 och 3 delvis, 1988/89:Ub728 yrkande 4 delvis och 1988/89:Ub820 delvis, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *högskolans betydelse för den regionala utvecklingen m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub821 yrkande 1, med anledning av motionerna 1988/89:Ub621 yrkandena 1, 2 och 3, 1988/89:Ub728 yrkande 4 delvis och 1988/89:Ub820 delvis samt med avslag på motionerna 1988/89:Ub621 yrkande 5 och 1988/89:Ub728 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om de mindre och medelstora högskolornas betydelse,

2. Högskolans betydelse för den regionala utvecklingen m. m. (mom. 1)

Larz Johansson och Marianne Jönsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "1988/89:Ub728 yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i överensstämmelse med de synpunkter som framförs i motionerna 1988/89:Ub621 och 1988/89:Ub728, att tillgång till god utbildning är en grundläggande förutsättning för att ge människor tillgång till arbete, service, kultur och en god miljö, dvs. att skapa välfärd i vid mening, men också för att fördela denna välfärd på ett rättvist sätt. Inte minst gäller detta tillgången till högskoleutbildning. Det är därför angeläget att stärka de mindre och medelstora högskolorna, som har stor betydelse för kompetens- och kunskapsspridning i de regioner de verkar i. Dessa högskolor behöver stärkas resursmässigt så att de i större utsträckning skall kunna erbjuda kvalificerade ingenjörsutbildningar och ekonomutbildningar. De bör också enligt utskottets mening ges möjligheter att bredda sitt utbildningsutbud inom främst samhällsorienterade och humanistiska ämnen. Vad utskottet anfört om de små och medelstora högskolorna bör riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub621 yrkandena 1, 2 och 3 samt 1988/89:Ub728 yrkande 4 delvis och med anledning av motionerna 1988/89:Ub820 delvis samt 1988/89:Ub821 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub621 yrkande 5 och 1988/89:Ub728 yrkande 5 anvisar ett särskilt anslag om 50 milj. kr. benämnt *Regionalpolitiska satsningar inom högskolan* för att möjliggöra de angelägna satsningarna vid de mindre och medelstora högskolorna.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *högskolans betydelse för den regionala utvecklingen m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub621 yrkandena 1, 2, 3 och 5 samt 1988/89:Ub728 yrkandena 4 delvis och 5 samt med anledning av motionerna 1988/89:Ub820 delvis och 1988/

89:Ub821 yrkande 1 dels anvisar 50 000 000 kr. under ett nytt anslag *Regionalpolitiska satsningar inom högskolan*, dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om de små och medelstora högskoleenheterna,

1988/89: UbU18

3. Förstärkningar av universitetet i Umeå budgetåret 1990/91 (mom. 2)

Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Bengt Silfverstrand, Lars Svensson, Ingvar Johnsson, Margareta Hemmingsson, Berit Löfstedt och Ewa Hedkvist Petersen (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser för sin del att det inte är rimligt att redan våren 1989 besluta om 30 milj. kr. till universitetet i Umeå och att med denna precision och till detta omfång föregripa kommande riksmötes ställningstagande till vilka satsningar som av olika skäl – studerandes efterfrågan, arbetsmarknadens behov, regionala aspekter osv. – bör göras vid samtliga högskoleenheter under treårsperioden. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub762 yrkandena 1, 2, 3 och 4.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. *beträffande förstärkningar av universitetet i Umeå budgetåret 1990/91*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub762 yrkandena 1, 2, 3 och 4,

4. Uttalanden om förstärkningar av enskilda högskoleenheter m. m. i övrigt (mom. 3)

Ann-Cathrine Haglund, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "1988/89:Ub827 yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner de synpunkter som framförs i motion 1988/89:Ub679 yrkande 2 om en bristande överensstämmelse mellan utbudet av högskoleutbildningar – såväl inom grundutbildning som fort- och vidareutbildning – och näringslivets behov oroande för den framtida inflyttningen till Stockholmsregionen. Utskottet anser i enlighet med motionärernas förslag att UHÄ bör få i uppdrag att göra en översyn av hur utbildningskapaciteten i Stockholmsregionen bättre kan anpassas till regionens behov. Vad utskottet anfört om denna översyn bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub679 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet anser inte att riksdagen skall göra något av de övriga uttalanden som begärs och föreslår därför att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub555, 1988/89:Ub615 yrkandena 1 och 5, 1988/89:Ub654, 1988/89:Ub763, 1988/89:Ub805 yrkande 2, 1988/89:Ub813 yrkande 7 och 1988/89:Ub827 yrkande 1.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89: UbU18

3. beträffande *uttalanden om förstärkningar av enskilda högskoleenheter m. m. i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub679 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1988/89:Ub555, 1988/89:Ub615 yrkandena 1 och 5, 1988/89:Ub654, 1988/89:Ub763, 1988/89:Ub805 yrkande 2, 1988/89:Ub813 yrkande 7 och 1988/89:Ub827 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en översyn av utbildningskapaciteten i Stockholmsregionen,

5. Inrättande av ytterligare högskoleenheter m. m. (mom. 4 och motiveringen till mom. 5)

Ann-Cathrine Haglund, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet har" och på s. 13 slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Till skillnad från vad som gäller i de flesta andra länder har i den svenska högskolan sammanförts praktiskt taget all postgymnasial utbildning. Detta har medfört stor spännvidd mellan många och olikartade utbildningar. Vissa av dem saknar till stora delar högskolemässighet och bygger inte på vetenskaplig grund. En förändrad organisatorisk inplacering av dessa utbildningar bör därför övervägas. Detta kommer totalt sett att minska dimensioneringen av högskoleutbildningen.

För övrig postgymnasial utbildning inom högskolan är det angeläget att vidta åtgärder, som i varje fall på sikt kan höja kvaliteten. Med knappa resurser innebär detta ett behov av koncentration. De minskande ungdomskullarna medför minskat rekryteringsunderlag för högskolan. Det är då viktigt att mindre högskolor profilerar sig och har utbildningar med hög kvalitet för att de skall kunna bli riksrekryterande.

Utskottet instämmer i vad föredragande statsrådet anfört om att den snabba utvecklingen i samhället och förväntade förändringar inom näringslivet i olika delar av landet kommer att ställa stora krav på flexibilitet inom högskolan. En fast och därtill begränsad högskoleorganisation på en ort riskerar att medföra att utbudet av högskoleutbildning blir mindre flexibelt. En liten högskoleorganisation på en ort kan också komma att tvingas till kompromisser i en förändringssituation som inte är försvarbara ur kvalitetssynpunkt.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet, i likhet med föredragande statsrådet, att någon ny högskoleenhet inte skall inrättas i det s.k. Fyrstadsområdet. I stället bör — som förordas i propositionen — allmänna utbildningslinjer, utöver dem som nu är lokaliserade dit av olika högskoleenheter, i fortsättningen kunna lokaliseras till området av riksdagen och regeringen. Likaså bör riksdagen besluta om vilka minimiresurser för fristående kurser som skall avsättas för området, varvid UHÄ får överta regionstyrelsens tidigare roll att fördela dessa medel till anordnande universitet eller högskola. Det ligger ett särskilt ansvar på de olika högskoleenheter som förutsätts medverka i utbildningen i det s.k. Fyrstadsområdet

att se till att denna utbildning får samma resurser och kvalitet som övrig utbildning inom resp. högskoleenhet. 1988/89: UbU18

Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om en ny högskoleenhet i det s. k. Fyrstadsområdet, dvs. motionerna 1988/89:Ub534, 1988/89:Ub635 yrkandena 1, 2 och 3, 1988/89:Ub648, 1988/89:Ub719, 1988/89:Ub739, 1988/89:Ub764 och 1988/89:Ub801 yrkande 10 delvis.

Utöver vad föredragande statsrådet anför i budgetpropositionen om varför ytterligare, små högskoleenheter inte skall inrättas, vill utskottet anföra följande. Alla högskoleenheter ingår i ett nätverk av riksrekryterande universitet, fackhögskolor samt medelstora och mindre högskolor, som skall samverka och komplettera varandra. De har alla ett ansvar för högskoleutbildningens kvalitet i hela landet och deras ansvar får inte vara begränsat till att tillgodose behovet av högskoleutbildning enbart i det eller de län där de är belägna. Ett revirtänkande utifrån länsbegreppet är främmande för det svenska högskolesystemet. De begränsade resurserna för högskoleutbildning i landet kan inte splittras på alltför många högskoleenheter utan att utbildningskvaliteten äventyras. Utskottet vill därför stryka under att ytterligare högskoleenheter av den karaktär, som föreslagits i samtliga de nu aktuella motionerna, inte skall inrättas. Detta bör riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub503, 1988/89:Ub599, 1988/89:Ub652, 1988/89:Ub671, 1988/89:Ub728 yrkande 4 delvis, 1988/89:Ub801 yrkande 10 delvis och 1988/89:Ub814 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *inrättande av en ny högskoleenhet, högskolan i Trollhättan – Uddevalla*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub534, 1988/89:Ub635 yrkandena 1, 2 och 3, 1988/89:Ub648, 1988/89:Ub719, 1988/89:Ub739, 1988/89:Ub764 och 1988/89:Ub801 yrkande 10 delvis,

6. Inrättande av ytterligare högskoleenheter av viss karaktär (mom. 5)

Larz Johansson och Marianne Jönsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i överensstämmelse med vad som framförs i motionerna 1988/89:Ub801 och 1988/89:Ub728 att utbildningsväsendets utformning är av stor betydelse för den regionala utvecklingen. En rättvis fördelning av resurserna kan bidra till att främja en regional utveckling som i sin tur kan motverka nuvarande folkomflyttning och koncentrationspolitik. Olika regioners ekonomiska och sysselsättningsmässiga förutsättningar är starkt beroende av deras tillgång till utbildning och forskningsresurser.

Visserligen kommer nedgången i antalet ungdomar att också beröra högskolan, men det finns samtidigt goda skäl att öka andelen av en årskull

som går vidare till högre studier. Den sociala snedrekryteringen är fortfarande stor och det finns också stora regionala skillnader när det gäller benägenheten att studera vid högskola. Allt detta talar för att man både kan förstärka underlaget för de befintliga regionala högskolorna och etablera högskolor på nya orter.

Orter som står närmast i tur att få egna högskolor är Kiruna och Skellefteå. Vidare bör den södra delen av Stockholms län få högskoleutbildning genom utflyttning av verksamheter vid universitetet i Stockholm. Slutligen bör högskolan i Eskilstuna – Västerås delas på två enheter. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med anledning av bl. a. motionerna 1988/89:Ub728 yrkande 4 delvis och 1988/89:Ub801 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *inrättande av ytterligare högskoleenheter av viss karaktär*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/ 89:Ub503, 1988/89:Ub599, 1988/89:Ub728 yrkande 4 delvis, 1988/ 89:Ub801 yrkande 10 delvis och 1988/89:Ub814 yrkande 2 samt med avslag på motion 1988/89:Ub671 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Tillgången på tvåspråkig personal (mom. 8)

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet utgår" och slutar med "yrkande 1 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är olyckligt att UHÄ:s utredningsuppdrag inte redovisats tidigare. Utskottet anser därför att det är mycket angeläget att regeringen snarast lägger fram en samlad plan för riksdagen över vilka åtgärder som skall vidtas för att förbättra tillgången på tvåspråkig personal inom i första hand sjukvård och äldreomsorg. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub804 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *tillgången på tvåspråkig personal*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub804 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. UHÄ:s arbete med värdering av utländska examina (mom. 12)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp) och Ulf Melin (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet anser," och slutar med "1988/89:Ub804 yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att UHÄ:s arbete med att värdera utländsk högre utbildning antingen måste förstärkas eller omprövas om Sverige med någon trovärdighet skall kunna leva upp till de konventioner som undertecknats när det gäller att värdera utländska examina. Regeringen bör snarast lämna förslag till riksdagen hur denna verksamhet i fortsättningen skall kunna bedrivas på ett mer aktivt sätt. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub804 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *UHÄ:s arbete med värdering av utländska examina*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub804 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m. (mom. 20)

Ann-Cathrine Haglund, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "43 356 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser dessutom att det under anslaget behövs en särskild anslagspost om 5 milj. kr. för information om och stipendier inom EG och att denna anslagspost skall disponeras av UHÄ. Utskottet tillstyrker således motion 1988/89:Ub834 yrkande 40.

För att möjliggöra de av utskottet förordade satsningarna på internationaliseringsarbetet i högskolan under budgetåret 1989/90 anser utskottet att begärda medel inte bör beviljas till vare sig det centrala antagningssystemet eller studiedokumentationssystemet LADOK. Utskottet tillstyrker således yrkande 40 i motion 1988/89:Ub834 att inte anvisa 8,5 milj. kr. för dessa ändamål.

Med hänvisning till vad utskottet ovan anfört förslås att riksdagen för budgetåret 1989/90 till *Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.* anvisar ett reservationsanslag av (38 356 000 kr. + 5 000 000 kr. + 5 000 000 kr. – 8 500 000 kr. =) 39 856 000 kr.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

20. beträffande *anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub610 yrkande 7 samt 1988/89:Ub834 yrkandena 38 och 40 samt med anledning av proposition 1988/89: 100 och motionerna 1987/88:Ub806 yrkande 31, 1988/89:Ub610 yrkande 6, 1988/89:Ub673 yrkande 2, 1988/89:Ub712 yrkande 1, 1988/89:Ub728 yrkandena 6 och 36 delvis, 1988/89:Ub806 yrkande 34, 1988/89:Ub824 yrkande 28 och 1988/89:Ub834 yrkande 39 till *Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 39 856 000 kr.,

10. Anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m. 1988/89: UbU18
(mom. 20)

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Utskottet delar" och slutar med "43 356 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att särskilda resurser utanför sektorsanslagen anslås till ökad utbytesverksamhet med länder såväl inom som utanför EG. Utskottet föreslår således med bifall till motion 1988/89:Ub712 yrkande 1 och med anledning av motionerna 1987/88:Ub806 yrkande 31, 1988/89:Ub610 yrkandena 6 och 7, 1988/89:Ub673 yrkande 2, 1988/89:Ub712 yrkande 1, 1988/89:Ub728 yrkandena 6 och 36 delvis, 1988/89:Ub806 yrkande 34, 1988/89:Ub824 yrkande 28 och 1988/89:Ub834 yrkande 39 att 15 milj. kr. utöver förslaget i propositionen anvisas till UHÄ för att möjliggöra ett ökat studerandebyte mellan Sverige och andra länder.

Utskottet anser däremot inte att det behövs någon särskild anslagspost för information om och stipendier inom EG, varför motion 1988/89:Ub834 yrkande 40 avstyrks.

Utskottet avstyrker också yrkande 38 i motion 1988/89:Ub834, då de engångskostnader som här föreslås är en konsekvens av tidigare riksdagsbeslut om nya tillträdesregler till högskolan och studiedokumentationssystemet LADOK.

Med hänvisning till vad utskottet ovan anfört föreslås att riksdagen för budgetåret 1989/90 till *Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.* anvisar ett reservationsanslag av (38 356 000 kr. + 15 000 000 kr. =) 53 356 000 kr.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

20. beträffande *anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub712 yrkande 1, med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1987/88:Ub806 yrkande 31, 1988/89:Ub610 yrkandena 6 och 7, 1988/89:Ub673 yrkande 2, 1988/89:Ub728 yrkandena 6 och 36 delvis, 1988/89:Ub806 yrkande 34, 1988/89:Ub824 yrkande 28 och 1988/89:Ub834 yrkande 39 samt med avslag på motion 1988/89:Ub834 yrkandena 38 och 40 till *Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 53 356 000 kr.,

1. Förändringar av tillträdesreglerna till högskolan (mom. 7)

Ann-Cathrine Haglund, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anför:

Riksdagen behandlade vid föregående riksmöte frågor om urval m.m. till högskoleutbildning. I samband med den behandlingen aktualiserades de frågor som tas upp i motionerna 1988/89:Ub806 yrkandena 28, 29 och 32 samt 1988/89:Ub818 yrkande 1. Vi hänvisar till vår tidigare anmälda uppfattning i de olika frågorna, vilken framgår av reservationerna 3, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17 resp. 19 till utbildningsutskottets betänkande UbU 1987/88: 32.

2. Förändringar av tillträdesreglerna till högskolan (mom. 7)

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anför:

Riksdagen behandlade vid föregående riksmöte frågor om urval m.m. till högskoleutbildning. I samband med den behandlingen aktualiserades de frågor som tas upp i motion 1988/89:Ub712 yrkande 13. Vi hänvisar till vår tidigare anmälda uppfattning i de olika frågorna, vilken framgår av reservationerna 4, 9, 17 resp. 19 till utbildningsutskottets betänkande UbU 1987/88: 32.

3. Förändringar av tillträdesreglerna till högskolan (mom. 7)

Larz Johansson och Marianne Jönsson (båda c) anför:

Riksdagen behandlade vid föregående riksmöte frågor om urval m.m. till högskoleutbildning. I samband med den behandlingen aktualiserades frågan om meritvärde för specialkurserna inom kost och konsumtion. Motionerna från allmänna motionstiden om utbildningarna vid lanthushållsskolorna behandlar samma problem. Vi hänvisar till vår tidigare anmälda uppfattning i frågan, vilken framgår av reservation 15 till utbildningsutskottets betänkande UbU 1987/88: 32.

Propositionen	1
Motionerna	2
Utskottet	8
1. Allmänna frågor	8
Högskolan och den regionala utvecklingen	8
Nya högskoleenheter	11
Tillträde till högskolan m. m.	13
Övrigt	15
2. Universitets- och högskoleämbetet	16
3. Redovisningscentralerna vid universiteten	16
4. Datorcentralen för högre utbildning och forskning i Stockholm	16
5. Lokalkostnader m. m. vid högskoleenheterna	17
6. Vissa tandvårdskostnader	19
7. Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m.	19
Hemställan	21
Reservationer	23
1. Högskolans betydelse för den regionala utvecklingen m. m. (fp)	23
2. Högskolans betydelse för den regionala utvecklingen m. m. (c)	24
3. Förstärkningar av universitetet i Umeå budgetåret 1990/91 (s)	25
4. Uttalanden om förstärkningar av enskilda högskoleenheter i öv-	
rigt (m)	25
5. Inrättande av ytterligare högskoleenheter m. m. (m)	26
6. Inrättande av ytterligare högskoleenheter av viss karaktär (c) ..	27
7. Tillgången på tvåspråkig personal (fp)	28
8. UHÄ:s arbete med värdering av utländska examina (m,fp)	28
9. Anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m. (m) ...	29
10. Anslaget Vissa särskilda utgifter inom högskolan m. m. (fp) ...	30
Särskilda yttranden	31
1. Förändringar av tillträdesreglerna till högskolan (m)	31
2. Förändringar av tillträdesreglerna till högskolan (fp)	31
3. Förändringar av tillträdesreglerna till högskolan (c)	31